

Міністерство освіти і науки України

ОДЕСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ БУДІВНИЦТВА ТА АРХІТЕКТУРИ

Навчально-науковий інститут бізнесу та інформаційних технологій
Кафедра економіки та підприємництва

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦТВА

Освітній рівень	перший (бакалаврський)	
Програма навчання	вибіркова	
Галузь знань	07	Управління та адміністрування
Спеціальність	076	Підприємництво, торгівля та біржова діяльність
Освітня програма	Економіка будівельного підприємства	
Обсяг дисципліни	4 кредити ECTS (120 академічних годин)	
Види аудиторних занять	лекції, практичні заняття	
Індивідуальні та (або) групові завдання	контрольна робота	
Форми семестрового контролю	залік	

Викладачі:

Жусь Оксана Миколаївна, к.е.н., доцент кафедри економіки і підприємництва,
jusenok@ukr.net

В процесі вивчення даної дисципліни студенти **ЗНАЙОМЛЯТЬСЯ З ФОРМУВАННЯМ ТЕОРЕТИЧНИХ І ПРАКТИЧНИХ ЗНАТЬ ПРО ЗАКОНОМІРНІСТЬ ФОРМУВАННЯ ВИТРАТ ТА ЗДОБУВАЮТЬ НАВИЧКИ МІНІМІЗАЦІЇ ВИТРАТ ТА ОБҐРУНТУВАННЯ ОПТИМАЛЬНИХ ГОСПОДАРСЬКИХ РІШЕНЬ.**

Наприклад: Вміння визначати рівень витрат за видами, місцями та носіями обумовлює здатність мінімізувати витрати та оцінити їх вплив на ефективність діяльності підприємства.

В процесі викладання дисципліни застосовуються ситуаційні вправи, обговорення дискусійних питань в галузі управління витратами. Студенти самостійно або в групах виробляють рішення мінімізації витрат, здійснюють обґрунтування запропонованих рішень, готують презентації по запропонованим заходам з подальшим впливом на результати господарської діяльності будівельного підприємства.

Передумовами для вивчення дисципліни є набуття теоретичних знань та практичних навичок за такими дисциплінами: економічна теорія; мікроекономіка; економіка підприємства; інформатика і комп'ютерна техніка; бухгалтерський облік.

Метою дисципліни «Управління витратами суб'єктів підприємництва» є формування у майбутніх спеціалістів основних **компетентностей**:

- здатність застосовувати отримані знання у практичних ситуаціях;
- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- здатність застосовувати отримані знання в практичних ситуаціях;
- здатність діяти відповідально та свідомо;
- здатність визначати і виконувати професійні завдання з організації діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур;
- навички використання інформаційних і комунікаційних технологій;
- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;
- здатність обирати та використовувати відповідні методи, інструментарій для обґрунтування рішень щодо створення, функціонування підприємницьких, торговельних і біржових структур;
- здатність застосовувати основи обліку та оподаткування в підприємницькій, торговельній, біржовій діяльності;
- здатність до аналізу та досліджень, до прийняття управлінських рішень з врахуванням сучасних концепцій розвитку підприємств, здатність проводити розрахунки кошторисів;
- здатність розробляти пропозиції з впровадження інноваційних та енергоефективних технологій виробництва у роботі підприємств.

Програмні результати навчання:

знати:

- основи обліку та оподаткування в підприємницькій, торговельній і біржовій діяльності;
- зміст, критерії оцінки та види витрат на підприємстві;
- сутність методики визначення та управління зміною обсягу витрат в умовах ринкового середовища.

володіти:

- методикою визначення рівня витрат за видами, місцями та носіями;
- методикою оптимізації витрат на виробництві;
- методикою управління витратами на підприємствах та їх ефективного застосування в умовах ринкової економіки.

вміти:

- володіти методами та інструментарієм для обґрунтування управлінських рішень щодо створення й функціонування підприємницьких, торговельних і біржових структур;
- визначати принципи функціонування будівельних підприємств із забезпеченням раціонального використання сировини та енергоресурсів, аналізувати тенденції розвитку підприємства і галузі, демонструвати розуміння вимог до економічної діяльності, зумовлених особливостями будівництва;
- вміти аналізувати економічну інформацію до прийняття управлінських рішень з врахуванням сучасних концепцій розвитку підприємств, проводити розрахунки кошторисів;
- вміти обчислювати величину витрат за видами, місцями та носіями;
- вміти аналізувати вплив структури і динаміки витрат на прибуток суб'єктів підприємництва;
- вміти розв'язувати завдання з оптимізації обсягу витрат на виробництво продукції.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ п/п	Назва тем	Кількість годин		
		лекції	практичні	самостійна
Розділ 1. Об'єктна характеристика системи управління витратами				
1.	Економічна сутність, значення і завдання управління витратами	4	2	6
2.	Характеристика витрат, їх класифікація і структура	4	4	6
3.	Калькулювання собівартості як основа управління виробничими витратами	4	4	8
4.	Формування витрат за місцями і центрами відповідальності	4	4	8
Розділ 2. Формування ефективної системи управління витратами				
5.	Характеристика системи «Витрати – Обсяг – Прибуток»	4	4	8
6.	Планування і нормування витрат	4	4	8
7.	Контроль витрат і стимулювання ресурсозбереження	4	4	8
8.	Методи цільового формування та структурного аналізу витрат підприємства	4	2	8
	Всього	32	28	60

Презентації лекції, завдання для практичних занять та тести для тренування розміщені у навчальній платформі Moodle <http://91.194.79.100/moodle/course/view.php?id=56>

Критерії оцінювання та засоби діагностики

Мінімальний та максимальний рівень оцінювання щодо отримання «заліку» за навчальною дисципліною «Управління витратами суб'єктів підприємництва» складає 60 балів та 100 балів і може бути досягнений наступними засобами оцінювання:

Засоби оцінювання		Мінімальна кількість балів	Максимальна кількість балів
Вид контролю	Кількість у семестрі		
Поточний контроль знань:		36	60
в т.ч.: - контрольна робота		12	20
- усне опитування або письмовий експрес-контроль на практичних заняттях та лекціях;	кожне заняття	24	40
- виступ (доповідь) студентів при обговоренні питань на практичних заняттях;	1		
- тестування;	2		
- участь у конференціях;	1		
- підготовка та видання наукових публікацій (тези, статті);	1		
Підсумковий (семестровий) контроль знань - залік	1	24	40
Разом		60	100

Кожне усне або тестове експрес опитування у системі Moodle оцінюється в 0,5 балів, (15), доповідь – до 10 балів, (10), кожне тестування 5 балів.

За результатами доповіді на практичних заняттях та індивідуального завдання студенти мають можливість підготувати тези та прийняти участь у всеукраїнської або міжнародної конференції, що оцінюється додатково у 20 балів.

З дисципліни передбачено виконання **контрольної роботи**. Контрольна робота складається з двох частин: теоретична і розрахункова. Відповідь на теоретичні питання повинна бути чіткою, лаконічною, містити основні визначення та формулювання, а також свідчити про володіння студентом теоретичними засадами по даному питанню. Виконання завдань необхідно викладати повністю із приведенням формул, обчислень, належних пояснень.

Варіанти завдань визначають за вказівками, наведеними в кожному завданні (формат А-4). Більш детальну інформацію наведено у методичних вказівках до виконання контрольної роботи [10].

Два рази за семестр проводяться експрес контроль знань – **стандартизовані тести** (20 тестових питань), наприклад

1. Об'єктами управління витратами є:
 - а) трудові, матеріальні та фінансові ресурси на розробку, виробництво, реалізацію, експлуатацію (використання) і утилізацію продукції (робіт, послуг).
 - б) розрахунки з покупцями і замовниками;
 - в) податкова звітність;
 - г) ринки збуту продукції (робіт, послуг).
2. Коефіцієнт маржинального прибутку визначається наступним чином:
 - а) Змінні витрати поділити на дохід від реалізації;
 - б) $(\text{Ціна} - \text{Змінні витрати на 1 од.}) / \text{Ціна}$;
 - в) Дохід від реалізації мінус змінні витрати;
 - г) Маржинальний дохід поділити на дохід від реалізації продукції;
 - д) Змінні витрати поділити на маржинальний прибуток.

Підсумковий контроль знань здійснюється у вигляді заліку.

Перелік питань до заліку з навчальної дисципліни «Управління витратами суб'єктів підприємництва»:

1. Предмет, мета та зміст дисципліни.
2. Поняття витрат та собівартості.
3. Склад і характеристика витрат.
4. Класифікація затрат на виробництво.
5. Прямі та непрямі витрати.
6. Постійні витрати та їх види.
4. Змінні витрати та їх види.
5. Класифікація витрат за статтями калькуляції та економічними елементами.
6. Витрати на продукцію та витрати періоду.
7. Основні витрати та виробничі накладні витрати.
8. Релевантні, не релевантні та диференційні витрати.
9. Маржинальні (граничні) та середні витрати.
10. Неконтрольовані та контрольовані витрати.
11. Місця виникнення затрат.
12. Центри обліку виробничих затрат
13. Метод «стандарт-кост».
14. Метод «директ-кост».
15. Центри відповідальності затрат
16. Що таке структура витрат і від чого вона залежить?
17. У чому полягає відмінність виробничих витрат від витрат періоду та які саме витрати включаються до них?
18. Головне завдання планування витрат. Довгострокові та короткострокові плани.
19. Зведений кошторис витрат на виробництво

20. Планова (нормативна) калькуляція
21. Методи включення до собівартості непрямих витрат
22. Метод розподілу витрат
23. Системні метод та методи технічного нормування, розрахунково-аналітичні і калькулювання розрахунку окремих елементів затрат
24. Стандартна норма та основні норми затрат
25. Розподіл витрат допоміжних та обслуговуючих підрозділів підприємства.
26. Переваги та недоліки методу калькулювання за повними витратами
27. Метод калькулювання за неповними витратами
28. Калькулювання в однопродуктовому виробництві.
29. Калькулювання в багатопродуктовому виробництві та проблеми його.
30. Основні завдання контролю витрат.
31. Види контролю.
32. Співвідношення видів контролю за різними класифікаційними ознаками.
33. Сутність системи « витрати-випуск-прибуток» (CVP – аналіз).
34. Аналітичне визначення беззбиткового обсягу виробництва в одно продуктовому виробництві.
35. Графічний метод визначення точки беззбитковості та лінійна динаміка витрат і виручки.
36. Операційний леверидж, його суть та визначення.
37. Визначення транспортно – заготівельних витрат та витрат на зберігання запасів.
38. Методи оцінювання вибуття запасів.
39. Поняття маржинального і операційного прибутку

Інформаційне забезпечення

Основна література

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» // Бухгалтерія: право, податки, консультації. – 2001. – № 5.
2. . Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» // Бухгалтерія: право, податки, консультації. – 2001. – № 5.
3. Борисенко П.А. Управління витратами: навч.-метод. посіб. для студентів ВНЗ / П.А. Борисенко. – Запоріжжя: Кругозір. – 2015. – 238 с.
4. Голов С.Ф. Управлінський облік: підручник / С.Ф. Голов. – ЦУЛ. – 2019. – 400 с.
5. Іванюта П.В., Лугівська О.П. Управління ресурсами і витратами: навч. посібн. / П.В. Іванюта. – К.: «Центр учбової літератури», 2-ге видання, 2015 – 317 с.
6. Кузьмін О.Є. Управління витратами на підприємствах: навч.посіб. / О.Є. Кузьмін, О.Г. Мельник, У.І. Когут – Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2014. – 244 с.
7. Турило А.М., Кравчук Ю.Б., Турило А. А. Управління витратами підприємства: навч. посібник / А.М. Турило. – К.: «Центр учбової літератури», 2016 – 120 с.
8. Управління витратами: навч. посібник / С.І. Тарасенко. – Кам'янське: ДДТУ, 2018. – 305 с.
9. Методичні вказівки до виконання контрольної з дисципліни «Управління витратами» для студентів освітнього рівня «Бакалавр» спец.076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» URL: <http://ep-ogasa.od.ua/wordpress/wp-content/uploads/2020/12/МВ-КР-управління-витратами.doc>
10. Жусь О.М., Ветрогон О.В. Методичні вказівки до практичних занять з дисципліни «Управління витратами» для студентів освітнього рівня «Бакалавр» галузі знань 07 «Управління та адміністрування» Одеса: ОДАБА, кафедра ЕП, 2019. – 39 с.

Допоміжні джерела інформації

1. Грещак М.Г. Управління витратами: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. / М.Г. Грещак, О.С. Коцюба. – К.: КНЕУ, 2002. – 131 с.
2. Давидович І.Є. Управління витратами: Навч. посібник / І.Є. Давидович. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Тернопіль: Економічна думка, 2004. – 228 с.
3. Данилко В.К. Управління витратами: Посібник / В.К. Данилко. – К.: Кондор, 2011. – 320 с.
4. Рижикова Н.І., Накісько О.В. Управління витратами: навчальний посібник. – Харків: ХНТУСГ, 2013. – 198 с.
5. Управління витратами: Навч. посіб. / М.Г. Грещак, В.М. Гордієнко, О.С. Коцюба та ін.; За заг. ред. М.Г. Грещака. – К.: КНЕУ, 2008. – 264 с.
6. Управління витратами: навч. посібник до практичних занять з курсу «Управління витратами». – Одеса: ОНАЗ, 2009. – 216 с.